

Odbor lidských práv a ochrany menšin

Zápis ze zasedání Rady vlády pro paměťovou agendu

dne 16. června 2025 od 13 hod.

Přítomné členky a členové za Úřad vlády ČR:

Jana Kotalíková (vedoucí Úřadu vlády ČR), Klára Šimáčková Laurenčíková (zmocněnkyně vlády pro lidská práva, místopředsdkyně Rady)

Přítomné členky a členové:

Gabriela Havlůjová (předsdkyně Spolku pro zachování odkazu českého odboje), Jan Holovský (ředitel Odboru muzeí a galerií, MK), Michal Klíma (předseda správní rady NADAČNÍHO FONDU OBĚTEM HOLOCAUSTU), Lukáš Kopecký (předseda rady spolku Společnost pro výzkum zločinů komunismu), Věra Roubalová Kostlánová (terapeutka spolku InBáze, z. s. a spolku RAFAEL INSTITUT z.s., zástupkyně občanské společnosti), Milena Kozumplíková (členka rady Spolku Dcery 50. let), Mikuláš Kroupa (ředitel neziskové organizace POST BELLUM, z. ú), Michal Lukeš (ředitel, Národní muzeum), Petr Pánek (předseda spolku PANT), Peter Rendek (výkonný ředitel mezinárodní nevládní neziskové organizace Platforma evropské paměti a svědomí), Karel Strachota (ředitel vzdělávacích programů Jeden svět na školách a Příběhy bezpráví, Člověk v tísni, o.p.s), Anna Stránská (předsdkyně spolku Memoria - iniciativa za důstojné využití věznice v Uherském Hradišti, z.s.), Milan Vojáček (ředitel Národního archivu).

Pověření zástupci omluvených členek a členů:

Pavel Kugler (vedoucí Oddělení válečných hrobů a pietních míst, MO), Lubomír Augustín (vedoucí Kanceláře vedoucího služebního úřadu, ABS). Kamil Nedvědický (1. náměstek ředitele, ÚSTR)

Hosté

Martin Mejstřík (bývalý senátor a Spolupředseda stávkového výboru čsl. vysokoškoláků z listopadu r. 1989), Ester Valtrová (spolek Díky, že můžem).

Za Úřad vlády ČR

Martin Štefek (vedoucí Oddělení paměťových agend, tajemník Rady), Viktor Kundrák (ředitel Odboru lidských práv a ochrany menšin, dále jen „OLP“), Mahulena Červená (Oddělení paměťových agend, OLP), Lia Tlustá (Oddělení paměťových agend, OLP), Pavel Zeman (Oddělení paměťových agend, OLP), Marta Krausová (Oddělení paměťových agend, OLP), Ivan Manolov (Odbor strategické komunikace Úřadu vlády).

Schválený program zasedání:

1. Zahájení
2. Informace o zasedání Pracovní skupiny ke vzdělávání o soudobých dějinách
3. Informace o průběhu dotačního programu Podpora paměťových agend
4. Informace o expertních kulatých stolech
5. Informace o konferenci na podporu paměťových agend
6. Projednání návrhu na přijetí Prohlášení Rady
7. Různé
 - změna trestního zákoníku - § 403 odst. 1 TZ

HLASOVÁNÍ O PROGRAMU

PRO	ZDRŽEL SE	PROTI
17	0	0

Program zasedání Rady byl přijat.

1. Zahájení a shrnutí uplynulého období

Místopředsedkyně Rady K.Š. Laurenčíková přivítala přítomné členy a zvláštní hosty bez hlasovacího práva a shrnula klíčové oblasti činnosti.

2. Informace o zasedání Pracovní skupiny ke vzdělávání o soudobých dějinách

Pracovní skupina identifikovala klíčové nedostatky a navrhla řešení pro zlepšení výuky soudobých dějin.

Hlavní nedostatky:

- Nekonzistentní kvalita výuky a zastaralé metody: Převažuje frontální výuka a memorování, což snižuje zájem studentů a brání pochopení historických souvislostí. Rámcové vzdělávací programy (RVP) sice podporují moderní přístupy, ale nejsou důsledně uplatňovány.
- Nedostatečná metodická podpora a finanční bariéry: Chybí systematická podpora pro učitele v oblasti výuky současných událostí (po roce 2000). Kvalitní materiály jsou často drahé a nedostupné.
- Roztříštěnost a neudržitelnost projektů: Existuje mnoho kvalitních, ale nekoordinovaných programů od neziskových organizací. Chybí centrální platforma a dlouhodobé financování, což ohrožuje udržitelnost úspěšných iniciativ.
- Osobnost a motivace učitele: Úspěch výuky závisí na kompetencích a motivaci pedagoga. Školy sice nabízejí autonomii, ale chybí mechanismy pro podporu učitelů, kteří lpí na zastaralých metodách. Problémem je i nízká aprobovanost učitelů občanské výchovy.
- Nepropojení poznání s občanstvím: Pouhá znalost historie (např. holocaustu) nevede automaticky k posílení demokratických hodnot a aktivního občanství. Roste antisemitismus, radikalizace a populismus, což naznačuje selhání v přenosu historické zkušenosti.
- Mezery v obsahu: Zejména dějiny a kultura Romů jsou systematicky opomíjeny ve vzdělávacím systému, což má negativní dopad na romské žáky i na celkovou informovanost společnosti.

Rozprava:

- Přestože doporučení a nové metodiky existují, extrémní míra autonomie škol umožňuje učitelům ignorovat výuku soudobých dějin. Pro efektivní změnu je nutné zvážit omezení této autonomie, aby se zajistilo povinné zařazení soudobých dějin do výuky.

3. Informace o průběhu dotačního programu Podpora paměťových agend

Tajemník Rady M. Štefek informoval přítomné o dosavadním průběhu dotačního programu na podporu paměťových agend. Proces probíhá v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech a správním řádem. Předběžné výsledky dotačního programu nejsou zveřejňovány. Rada se vyjadřuje ke střednědobému a dlouhodobému rámci využití dotačních titulů.

Rozprava:

- A. Stránská navrhla, v případě navýšení alokované částky, kromě státních příspěvkových organizací zařadit do okruhu oprávněných žadatelů i přísp. org. územních samosprávných celků kvůli podpoře např. lokálních muzeí a dalších lokálních kulturních institucí.
- J. Holovský je proti návrhu na vyřazení přísp. org. státu z okruhu oprávněných žadatelů. Tyto organizace jsou zřizované k tomu, aby mimo jiné vykonávali činnost, pro kterou lze žádat podporu z dotačního programu na podporu paměťových agend. Zároveň navrhl zvážit, aby se do okruhu oprávněných žadatelů zařadily přísp. org. územních samosprávných celků, které hrají v paměťové kultuře rovněž velkou roli.
- M. Kozumplíková navrhla zahrnutí fyzických osob do okruhu oprávněných žadatelů.
- G. Havlůjová vystoupila pro nastavení budoucí výzvy pouze pro neziskový sektor. Poukázala na skutečnost, že st. přísp. organizace mají rozpočet, ze kterého financují alespoň základní činnosti, kdežto spolky jsou mnohdy odkázány pouze na prostředky z dotací. Pokud budou státní organizace ponechány v okruhu oprávněných žadatelů, nedostane se toliko na spolky.
- M. Kroupa podpořil argument na zaměření dotačního programu pouze pro neziskový sektor, případně pro občany jednotlivce. Uvedl, že občanská společnost sehrává rovněž klíčovou roli a je dlouhodobě velice podfinancovaná. Naopak státní organizace by měly prostředky získávat odjinud, případně spolupracovat s těmi spolky, které si dokáží zajistit prostředky a tím vytvořit vzájemnou soudržnost.
- P. Pánek podotkl, že vítá jakýkoliv program, který upřednostní především neziskové organizace.
- K. Strachota vnímá financování státních organizací skrze dotační program na podporu paměťových agend jako nesystémové a souhlasí s jeho omezením pouze pro neziskový sektor.
- Věra Roubalová Kostlánová požadovala, aby se do dotační výzvy dostalo téma generačního přenosu traumat, které by umožnilo financovat aktivity spojené s péčí psychologickou, psychiatrickou a sociální o další generace poznamenané traumatem. Je potřeba monitorovat situaci těchto lidí a zařadit téma do osvětové a vzdělávací činnosti.

4. Informace o plánovaných expertních kulatých stolech

- K.Š. Laurenčíková detailněji představila plánované akce sekretariátu Rady:
- Expertní kulatý stůl na téma ochrana míst paměti: 24. června 2025 proběhne v Lichtenštejnském paláci expertní kulatý stůl k ochraně a důstojné připomínce historických památek a míst spojených s bojem proti totalitním režimům. Cílem je zhodnotit stávající model péče o tato místa (státní, regionální i neziskové organizace) v porovnání se zahraničními přístupy (Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko).
- Kulatý stůl na téma kolektivního traumatu a jeho přenosu: 7. října 2025 proběhne v Lichtenštejnském paláci a zaměří se na následky totalitních režimů, které působí dodnes na jednotlivce, rodiny a společnost a jejich mezigenerační přenos. Cílem je vysvětlit, jak kolektivní násilí a nesvoboda v době totality formují společnost i po nastolení demokratického zřízení. Kulatý stůl prozkoumá psychologické mechanismy přenosu traumat na individuální i kolektivní úrovni a bude hledat cesty k překonání reziduí totalit pro posílení společenské odolnosti.

- Věra Roubalová Kostlánová téma kolektivního traumatu doplnila následovně: je třeba informovat o důsledcích traumat totalitních režimů a potřebě reflexe, jelikož mají hluboké a často nereflektované dopady na jednotlivce, rodiny i společnost, a to v několika generacích až do současnosti. V mnoha rodinách to vede k nevědomému generačnímu přenosu norem chování a hodnot, nebo také k nevědomému přenosu psychických problémů (například i deprese, úzkosti), ale také psychosomatických problémů (např. rakovina, cukrovka). Doposud se toto téma a jeho opravdu velký rozsah téměř na každého z nás ve společnosti nevědomě nereflektoval, přestože ovlivňuje i nastavení a směřování společnosti.

5. Informace o aktivitách Oddělení paměťových agend na podporu paměťových organizací

- V Hrzánském paláci se 3. září 2025 uskuteční konference „Jak na financování projektů z oblasti paměťových agend“, která bude sloužit jako informační servis pro financování paměťových projektů.
- Oddělení paměťových agend bude mapovat a sdílet dotační příležitosti (na národní i evropské úrovni) prostřednictvím newsletteru. Cílem je poskytovat informační servis a poradenství paměťovým subjektům.

6. Projednání návrhu na přijetí Prohlášení Rady k paměťové kultuře v ČR

V návaznosti na jeho projednání na minulém zasedání, následných vstupech a revizích ze strany členů, Rada projednávala konsolidovaný návrh prohlášení k paměťové kultuře v ČR. Návrh má formu desatera identifikujícího klíčové teze. Cílem je vymezit perspektivu a základní principy paměťové kultury.

Rozprava:

- Kritika předloženého návrhu prohlášení se týkala jeho délky, vnitřní nekonzistentnosti a rozpornosti, a určitých nejasností oproti původní verzi, která byla subtilnější. Převládla poptávka po výrazném zkrácení textu na „desatero“ s jasnými a výstižnými body. Cílem je mít dokument, který je stručný, srozumitelný a jednoznačný.
- Doporučeno zveřejnit upravené prohlášení k 23. srpnu 2025, Dni evropské památky obětí totalitních režimů.
- Rada se shodla, že je potřeba dokument projasnit a zkrátit, vycházet přitom z první verze a citlivě zpracovat relevantní připomínky.

Úkol č. 1: Do 23. července předloží sekretariát členům Rady upravenou verzi návrhu Prohlášení k paměťové kultuře v ČR k hlasování per rollam a zveřejnění.

7. Různé

Novelizace § 403 odst. 1 zákona č. 40/2009Sb. (TZ)

- Dne 30. května byl přijat pozměňovací návrh k novele trestního zákoníku, týkající se § 403 odst. 1 TZ (Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka). Nově se mezi slova "propaguje" a "hnutí" vkládají slova "nacistické, komunistické a jiné". To znamená, že § 403 odst. 1 TZ nyní zní: "Kdo založí, podporuje nebo propaguje nacistické, komunistické a jiné hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let."
- Komplexní novelu TZ předložila vláda a tu pak společně s poslaneckým pozměňovacím návrhem přijala Poslanecká sněmovna v květnu 2025.
- M. Mejstřík doplnil, že přijetí novely § 403 Trestního zákoníku, která explicitně řadí komunismus k nacismu jako zločinné hnutí, je vnímáno jako historický milník a zároveň jako

počátek dlouhodobého procesu. Je to splacení dluhu z roku 1989 a výzva k dalšímu úsilí, které by mělo vést k mezinárodnímu uznání a vypořádání se s komunistickou minulostí.

Rozprava:

- Diskuse se zaměřila i na praktické dopady novely trestního zákoníku rozšiřující § 403 o komunistické hnutí. Zazněla kritika stávající metodiky Ministerstva vnitra pro policii, která extremismus spojený s komunismem bagatelizuje a potřeba její revize. Účastníci zdůraznili, že policie již dříve požadovala jasnou definici postihující i komunismus.
- Zmíněna byla změna přístupu v boji s předsudky. V této souvislosti vláda vzala na vědomí Strategická doporučení k celistvému řešení problému předsudečného násilí a nenávistných projevů. Jedná se o sbírku 70 systémových opatření, jak čelit předsudečnému násilí a nenávistným projevům. Materiál je výsledkem činnosti pracovní skupiny zřízené zmocněnkyní a je jednou z iniciativ Úřadu vlády v této oblasti. ÚV také realizuje mezinárodní projekt zaměřený na sdílení dobré praxe ze států EU.

Hlasování o návrhu usnesení č. 3/2025 Rady vlády pro paměťovou agendu ze dne 16. června 2025

Usnesení:

- I. Rada vlády pro paměťovou agendu oceňuje vládu za předložení komplexní novely zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky za přijetí pozměňovacího návrhu ke znění § 403 tohoto zákona:

„Kdo založí, podporuje nebo propaguje **nacistické, komunistické a jiné hnutí**, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.“

HLASOVÁNÍ O NÁVRHU USNESENÍ Č. 3/2025

PRO	ZDRŽEL SE	PROTI
17	0	0

Návrh usnesení č. 3/2025 byl přijat.

Zapsal: Mgr. Martin Štefek, tajemník Rady

Schválila: Mgr. Klára Šimáčková Laurenčíková, místopředsedkyně Rady